

Bilaga till e-Nämndsrapporten
”Metodprojekt som stöd för införande av standardmeddelanden”
2005-12-15

Begreppsanalys ”person”

Arbetsdokument
december 2005

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
1.1	Syfte	3
1.2	Tillvägagångssätt.....	3
1.3	Deltagare	3
1.4	Avgränsningar	4
2	Begreppstabell	5
2.1	Begreppstabell – person	5
2.2	Begreppstabell – adress	8
3	Begreppsmodell.....	10
3.1	Begreppsmodell – person	10
3.2	Begreppsmodell – adress (ur perspektivet: fysisk person).....	11
4	Läsanvisning till begreppsmodell.....	12
4.1	Begrepp	12
4.2	Samband	12
4.3	Specialisering	13
4.4	Definition	15

1 Inledning

1.1 Syfte

Syftet med att genomföra uppdraget var att reda ut och få samsyn om gemensam information kring begreppet *person*. Samtidigt var syftet att testa en metod som myndigheter ska kunna använda i framtiden för att möjliggöra effektiv kommunikation över myndigheternas gränser.

1.2 Tillvägagångssätt

Angreppssättet som vi har använt oss av under de tre seminarierna har varit begreppsanalys. Den kunskap som behövs för att genomföra en begreppsanalys finns inte samlad hos en person. Därför har begreppsanalysen bedrivits i seminarieform med modellering som arbetsmetod. Modelleringen ger möjlighet för verksamhetsexperter att delge sina synsätt och idéer som sedan diskuteras och bearbetas till en gemensam syn. Dessutom ges möjlighet att sprida lärande, förankra resultatet under hand och öka medvetandegraden.

I en begreppsmodell definieras begreppen genom att de sätts in i en struktur, vilket innebär att deras relationer till andra begrepp visas grafiskt. För att rita en begreppsmodell använder man en uppsättning symboler med fastställd innebörd. För mer detaljerad information se kapitel 4 Läsanvisningar.

I seminariet har det funnits tre roller, verksamhetsexperter, modelleringsledare samt observatörer. Verksamhetsexperterna har ansvarat för sakinnehållet och modelleringsledarna har ansvarat för formen.

Begreppsrapporten är en sammanställning av kärnan av material som tagits fram under de tre modelleringsseminarierna som genomförts hos Guide, 14/11, 21/11 och 5/12 2005. Utöver detta dokument finns även mer utförliga minnesanteckningar från respektive seminarie.

Observera att begreppsrapporten är ett arbetsdokument. Innehållet i denna rapport behöver bearbetas ytterligare.

1.3 Deltagare

Namn	Myndighet
Hans Ekstål	Bolagsverket
Johan Bergsten	Bolagsverket
Björn Forsberg	Försäkringskassan
Malena Appell	Försäkringskassan
Ingemar Blomqvist	Lantmäteriet
Per-Anders Karlgren	Lantmäteriet
Lovisa Johansson	Riksarkivet
Mats Gunnarsson	Rikspolisstyrelsen
Kerstin Jonsson	Rikspolisstyrelsen
Jon Svensson	Skatteverket
Per Nilsson	Skatteverket
Jan Andersson	Skatteverket
Karl Wessbrandt	Statskontoret (sammankallande)
Birgitta Nelson	Statskontoret (sammankallande)

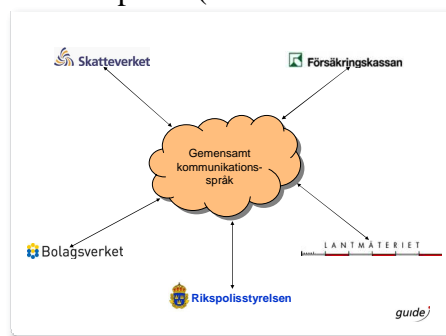
Seminariet har letts av Helene Bosmyr-Liew och Monika Bjelton från Guide Konsult Stockholm AB.

1.4 Avgränsningar

Avgränsningarna för detta arbete är uppdelat i två delar första delen är vad begreppsmodellerna hanterar och andra delen är vad detta arbete bortser från.

Begreppsmodellerna hanterar:

- Rimligt bör läge dvs. något som fungerar idag, men som ändå innehåller viss vision/framåtblick
- Fysisk person
- Svenska förhållanden
- Gemensamt ”kommunikationsspråk” (inte teknik utan semantik)

Detta arbete bortser från:

- Myndigheters informationsbehov som inte deltar i detta arbete
- Internationella standarder
- Hur historiken ska hanteras

2 Begreppstabell

2.1 Begreppstabell – person

Begreppens namn, termen, redovisas i nedanstående tabell. Termer som har grå bakgrund t.ex. **fysisk person** är gemensamt för alla fem myndigheter, dvs. tillhör kärnan. Termer som har en stjärna * är ett stödbegrepp som används för att förklara ett begrepp som ska definieras. I begreppsmodellen markeras stödbegreppen med en blå ruta.

Term	Definitionsförslag	Kommentar
adress		
biträdesförbud		
blivande*		Är foster, foster kan tex. förvärva fastighet och annan egendom genom arv. Blivande har ingen personidentitet. Räknas som juridisk person.
civilstånd		Det finns sju olika typer av civilstånd tex. ogift, gift, partner, efterlevande, änka. Information om civilstånd används bla vid inteckning av fastighet.
död*		Fysisk person som är avliden hanteras som juridisk person. Dödsboet är den juridiska personen.
efternamn		Namn som anger släkt- eller familjetillhörighet (enligt Socialstyrelsen).
ekonomisk status*		Kan vara konkurs, näringsförbud och eller biträdesförbud. Information angående detta kommer från Tingsrätten.
fastighet*		
folkbokföring		Har med bosättningen att göra inte medborgarskapet. Avgör beskattning och rösträtt. Folkbokföringen bestäms utifrån förhållandena per den 1:a november. Där personen har den regelbundna dygnsvilan. Person som har uppehållstillstånd i Sverige folkbokförs. Person kan vistas i landet utan att bo här, men då är personen inte folkbokförd, utan har samordningsnummer, tex asylsökande. Folkbokföring och folkbokföringsadress är inte samma sak.

Term	Definitionsförslag	Kommentar
folkbokföringssekretess (skydd av personuppgifter)		Synonym är <i>skydd av personuppgifter</i> som det heter idag. <i>Skydd av personuppgifter</i> definieras i sekretesslagen. Består av tre delar: 1. Sekretessmarkering (ex hot, prövas i varje fall) 2. Kvarskrivning (har adressen till ett skattekontor) 3. Fingerade personuppgifter (personen har ny identitet och polisen har koppling till den gamla identiteten)
fysisk person	enskild individ till skillnad mot juridisk person	Har relation med andra fysiska personer, exempel på typer av relationer är: mor till, adoptivmor till, far till, adoptivfar till, barn till, adoptivbarn till, vårdnadshavare för, god man (förvaltare) för, gift med, fd. gift med, partnerskap med, änka/änkling efter.
födelsedatum		I folkbokföringen angivet datum då fysisk person anses vara född.
födelsehemort		Gäller för svenskfödd fysisk person.
födelseort/födelseland		Gäller för utlandsfödd fysisk person.
företrädare*		Både juridiska och fysiska personer kan vara företrädare. Ombud av olika slag är också en form av företrädare. Firmatecknare och företrädare är inte per automatik samma person. Firmatecknare kan man vara ihop med någon annan.
förnamn		Personens individuella namn eller dopnamn (enligt Socialstyrelsen). Idag är förnamn med bindestreck tex. Anna-Stina, två förnamn.
GD-nr		GD = gemensamt distrikt. Ersätts av samordningsnummer. Tex. person som inte har varit folkbokförd i Sverige eller person som har flyttat utomlands och som har skattemässig anknytning (tex. fastighetsägare) till Sverige. Sedan 2000 ska inte GD-nr tilldelas. GD-nr är en typ av tilldelat personnummer.
juridisk person		
kommun*		
konkurs		

Term	Definitionsförslag	Kommentar
kön		Man eller kvinna.
levande*		Typ av levande kan vara utvandrad. Om personen är utvandrad är personen avregistrerad i folkbokföringen.
medborgarskap		Personer kan ha flera medborgarskap. Statslös är också ett medborgarskap enligt folkbokföringen. En person har minst ett medborgarskap.
mellannamn		Är ett efternamn. Visar samhörighet med en förälder eller maka/make/partner som bär samma namn som efternamn.
namn fysisk person		Benämning avseende fysisk person bestående av förnamn och efternamn.
näringsförbud		
person	subjekt som har rättskapacitet	Uppdelas i fysiska och juridiska personer.
personidentitet	numerisk identitetsbeteckning	
personnummer	enhetlig identitetsbeteckning för fysisk person som är eller har varit folkbokförd i Sverige	
persons status		Gäller för personer och kan vara tex. blivande, levande eller död.
roll fysisk person		Tex. firmatecknare, vd, god man, sökande, ombud.
samordningsnummer	enhetlig identitetsbeteckning för fysisk person som inte är eller har varit folkbokförd i Sverige	Person som har anknytning till Sverige, men ej tilldelas personnummer tex. utländska personer som äger fastigheter eller döms för ett brott.
särskilda behov		Kan vara uppgift om (minoritets-)språk (finns 7 stycken), språknivå tex. extra enkel svenska, handikapp som kan påverka hantering eller särskilda kommunikationsbehov.
tilldelat personnr		Används olika. Ser i princip ut som ett vanligt personnummer. Tilldelas person som inte är folkbokförd i Sverige.
tilltalsnamn		Är ett förnamn. Det eller de av förnamnen som personen önskar bli tilltalad med.
unik identitet		Unik identitet används idag på olika sätt. UUID är en standard för att lösa problemet att skapa en världsunik identitet.

Term	Definitionsförslag	Kommentar
yrkesbehörighet*		Kan vara revisorkvalifikation, el-behörighet, yrkesförare.
övrig numerisk identitet		Används olika och kan se ut på olika sätt.

2.2 Begreppstabell – adress

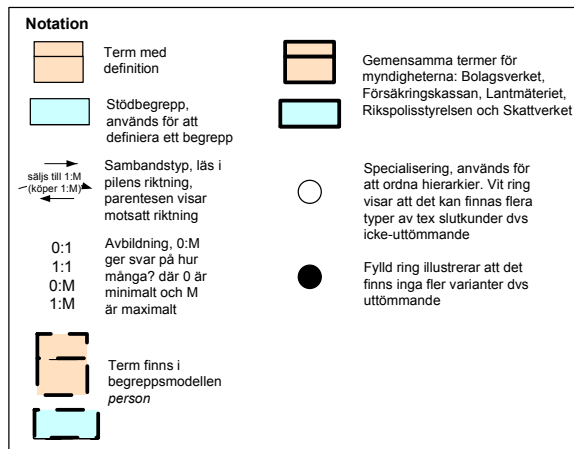
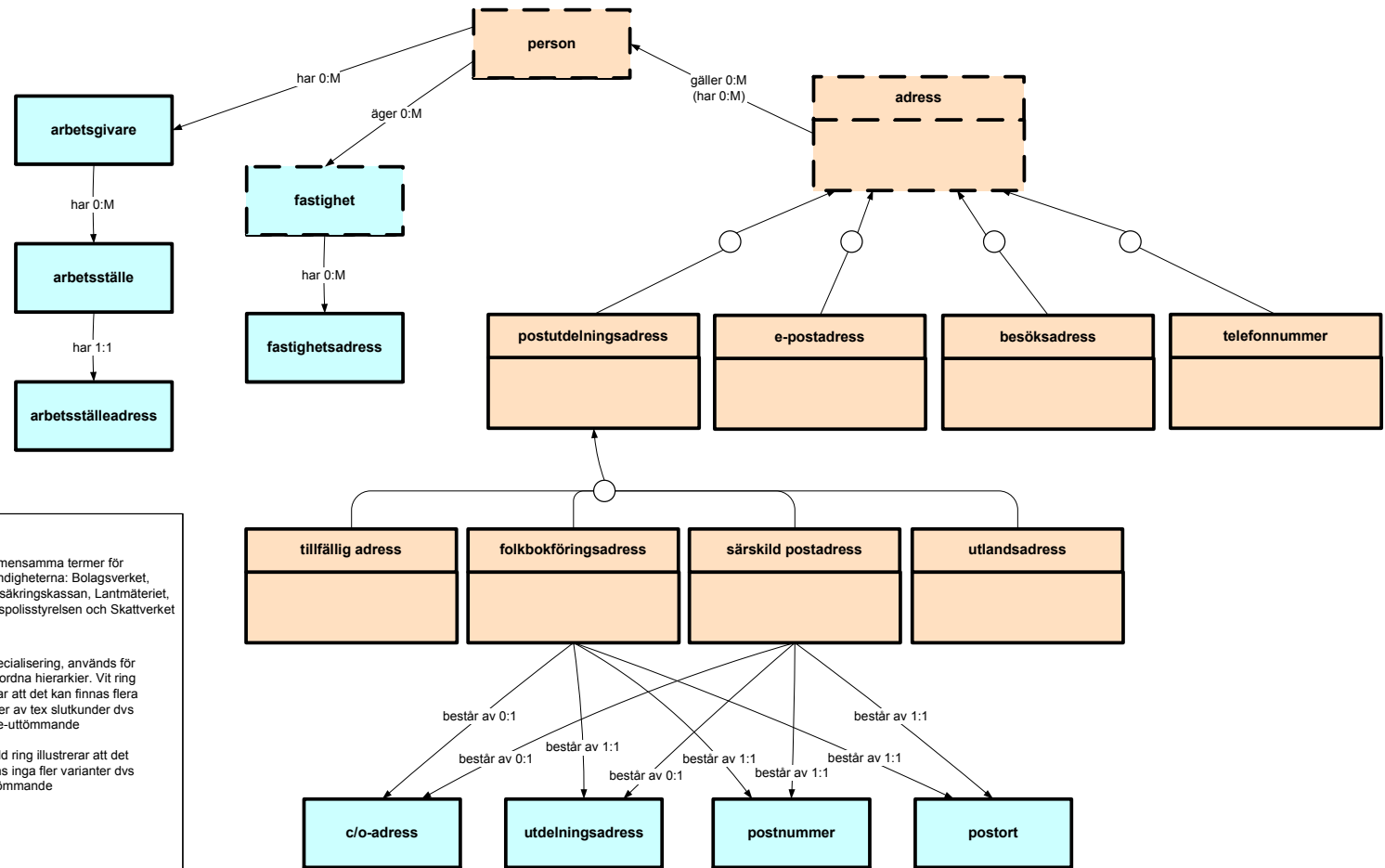
Begreppens namn, termen, redovisas i nedanstående tabell. Termer som har grå bakgrund t.ex. **fysisk person** är gemensamt för alla fem myndigheter, dvs. kärnan. Termer som har en stjärna * är ett stödbegrepp som används för att förklara ett begrepp som ska definieras. I begreppsmodellen markeras stödbegreppen med en blå ruta.

Term	Definitionsförslag	Kommentar
adress	unik entydig beskrivning som svarar på frågan var något finns eller vart något ska sändas.	Kontaktvägar som styr på vilket sätt en person kontaktas, kan var tex post/brev, sms, besöka, e-post, telefon.
arbetsgivare*		
arbetsställe*		
arbetsställeadress*		Jmf SS637003
besöksadress		Där man hittar personen fysiskt. Samma som belägenhetsadress SS637003.
c/o-adress*		
e-postadress		Finns en standard.
fastighet*		
fastighetsadress*		Adress till fastigheten.
folkbokföringsadress		Adress för den bostad (fastighet) där personen ska vara folkbokförd. Skatteverket konstruerar utifrån denna adress en postadress till den folkbokförde. Strukturen är co, utdelningsadress (tex. gata, box, postlåda), postnr och postort. Folkbokföringsadress är en utdelningsadress, dvs särskild postadress. Vanligast är att folkbokföringsadressen är utdelningsadressen. Folkbokföringsadressen måste vara en geografisk plats, dvs måste peka ut en fastighet eller dylikt.

Term	Definitionsförslag	Kommentar
person		
postnummer*		
postort*		
postutdelningsadress		Jmf SS637003
särskild postadress (särskild utdelningsadress)		Synonym är <i>särskild utdelningsadress</i>. Strukturen är co, utdelningsadress (tex. gata, box, postlåda), postnr och postort. Dit posten ska skickas om personen om så har angivit. Särskild postadress benämns olika: • Försäkringskassan använder särskild adress som motsvarar särskild postadress• Rikspolisstyrelsen använder alternativ adress ? osäkert om det är samma? Särskild postadress behöver inte vara en geografisk plats kan vara tex en box eller postlåda. Skatteverket har något som heter särskild adress och detta motsvarar inte <i>särskild postadress</i> och inte heller Försäkringskassans särskild adress. Skatteverkets särskild adress kan vara kopplat till ett ombud.
telefonnummer		Innefattar fax, fast telefon och mobil som är en form av adress.
tillfällig adress		Specialfall av postadress. Kan vara en sommaradress. Tillfällig adress är en typ av särskild postadress, oftast tids bestämd.
utdelningsadress*		
utlandsadress		

3.2 Begreppsmodell – adress (ur perspektivet: fysisk person)

Begreppsmodell 051205
adress för person ur perspektivet fysisk person

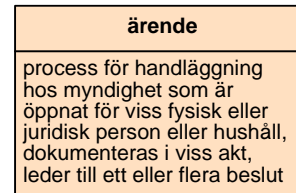

4 Läsanvisning till begreppsmodell

Här ges en kort sammanfattning av hur symbolerna i begreppsmodellens graf ska tolkas. Begreppsmodellen är uttryckt med symboler som finns beskrivet i Astrakans språk. Astrakans språk bygger på STANLI:s språk.

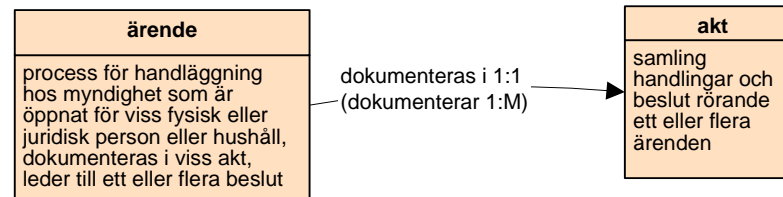
4.1 Begrepp

Varje beige rektangel i grafen representerar ett begrepp vars innebörd definieras av begreppsmodellen. Begreppets namn skrivs i rektangelns övre del. Under detta skrivs de attribut, egenskaper, som ett begrepp kan ha samt begreppets textuella definition.

4.2 Samband

I en begreppsmodell definieras begreppen till stor del av sina samband till omgivande begrepp. Dessa samband visas med pilar mellan begreppen.

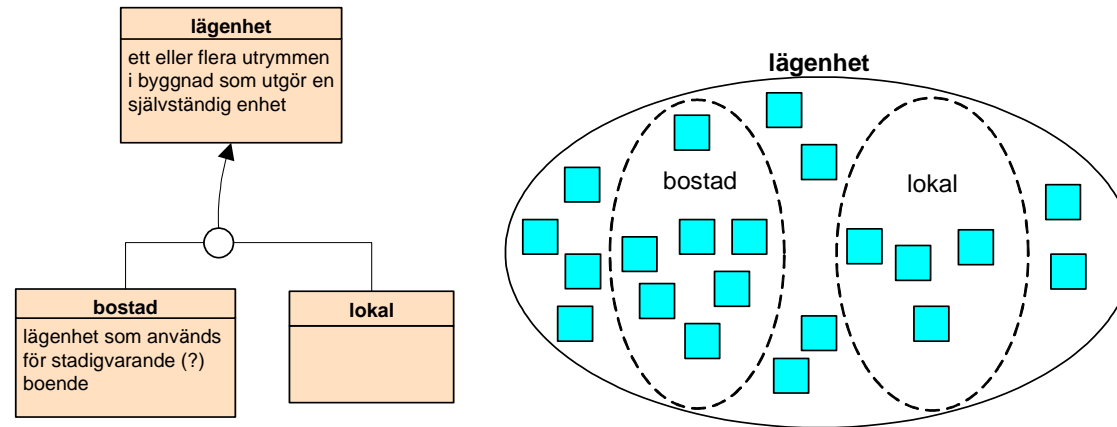
Pilen anger i vilken riktning sambandet ska läsas, t.ex. ärende dokumenteras i akt. Vid läsning mot pilens riktning används det sambandsnamn som är skrivet inom parentes, t.ex. akt dokumenterar ärende.

För att förtydliga sambandet mellan begreppen anges hur många av ett begrepp som är kopplade till ett annat begrepp. Det minimala antalet och det maximala antalet anges med 0, 1 eller M (som i många).

Exemplet säger att ett ärende dokumenteras i minst en (min = 1) och högst en (max = 1) akt. Ett ärende kan inte dokumenteras i flera akter. En akt dokumenterar minst ett (min = 1) ärende men kan dokumentera flera ärenden (max = M). Detta minimum och maximum har ofta stor betydelse för begreppens innebörd.

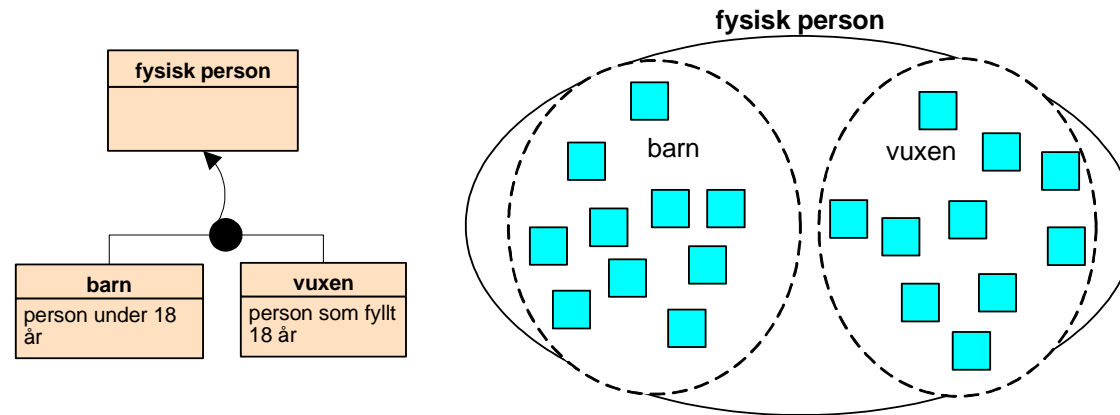
4.3 Specialisering

En annan typ av relation mellan begrepp visar delmängdsförhållanden. Vi kallar dem specialiseringar. Med hjälp av dem kan man uttrycka att lägenhet exempelvis är bostad eller lokal.

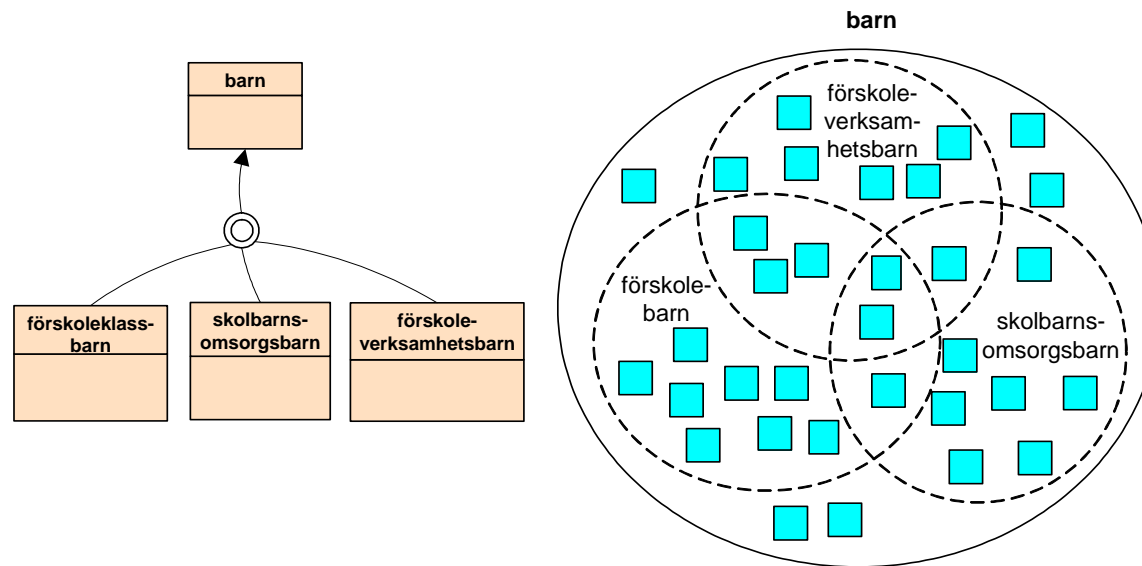

I ovanstående exempel visas att bostad och lokal är olika typer av lägenhet och att allt som vi säger i modellen om lägenhet, även gäller för bostad och lokal. Att cirkeln är ofylld visar att det finns lägenheter som varken är bostäder eller lokaler.

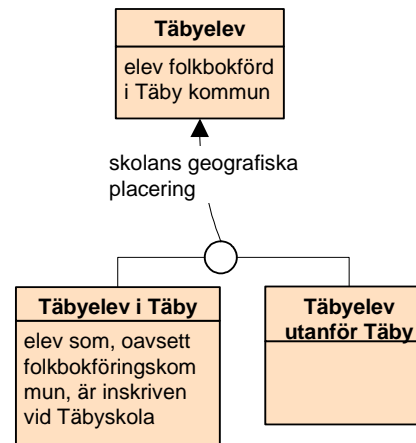
Då cirkeln är fylld, som i nedanstående exempel, visar den att alla fysiska personer är antingen barn eller vuxna.

En dubbel ring, som i exemplet nedan betyder att specialiseringen är överlappande. Exempelvis kan ett barn vara både ett förskolebarn och ett skolbarnsomsorgsbarn (eller någon annan kombination av de typerna av barn).

Om behov finns kan man för en specialisering ange vilken grund specialiseringen har, dvs. vilken aspekt eller egenskap man haft i åtanke då indelningen gjorts, som t.ex. skolans geografiska placering i nedanstående exempel.

4.4 Definition

En bra definition...

- inleds med korrekt överterm
möbel som är...
- har kännetecken som skiljer det från närliggande begrepp
...avsedd att hysa saker och som höjer sig från golvet
- ska kunna ersätta termen i löpande text, dvs. en fras utan inledande ”en” eller motsvarande
möbel som är avsedd att hysa saker och som höjer sig från golvet
- är anpassad till den tänkta användaren, dvs. använder ett språk som användaren förstår och tar upp egenskaper som är relevanta för användaren.

Möbel som är avsedd att hysa saker och som höjer sig från golvet = bord